

FSC® NAČELA I KRITERIJI ZA NADZOR ŠUMA

FSC-STD-01-001 V5-3

**FORESTS®
FOR ALL
FOREVER**

Naslov:	FSC načela i kriteriji za nadzor šuma
Datumi:	Datum odobrenja: 8. ožujka 2023.
Kontakt za komentare:	FSC International – Performance and Standards Unit Adenauerallee 134 53113 Bonn Germany Telefon: +49 -(0)228 -36766 -0 Fax: +49 -(0)228 -36766 -65 E-mail: psu@fsc.org

Kontrola verzije

Datum objave: 15. ožujka 2023.

Datum stupanja na snagu: 1. srpnja 2023.

Verzija	Opis	Datum
V1-0*	Početna verzija odobrena od strane osnivača FSC-a i Upravnog odbora, uključujući ratificirana načela 1 do 9 i nacrt načela 10 o plantažama.	lipanj 1994.
V2-0*	Djelomična revizija odobrena od strane članova FSC-a i Upravnog odbora, uključujući ratificirano načelo 10 o plantažama.	veljača 1996.
V3-0*	Djelomična revizija odobrena od strane članova FSC-a i Upravnog odbora, kojom je dodano: <ul style="list-style-type: none"> • novi kriteriji o prenamjeni (kriterij 6.10 dopušta prenamjenu ograničenog dijela u certificiranoj gospodarskoj jedinici i kriterij 10.9 uvodi pravilo o neprihvatanju prenamjene izvršene nakon 1994. godine), i; • zamjena načela 9 (Održavanje prirodnih šuma) novim načelom 9 koje uvodi koncept šuma visoke zaštitne vrijednosti (ŠVZV). 	siječanj 1999.
V3-1*	Djelomična revizija odobrena na Glavnoj skupštini FSC-a 1999. godine, kojom je dodana nova definicija "pristupa opreza".	veljača 2000.
V4-0	Djelomična revizija odobrena na Glavnoj skupštini FSC-a 2002. godine, kojom su uključene izmjene kriterija 4.4.	travanj 2004.
V5-0	Potpuna revizija provedena između 2009. i 2012. godine u skladu s dokumentom FSC-PRO-01-001 V2-0 <i>Razvoj i odobrenje FSC društvenih i ekoloških međunarodnih norma</i> .	veljača 2012.
V5-1	Djelomična revizija koja uključuje promjene odobrene na Glavnoj skupštini FSC-a 2012. godine: <ul style="list-style-type: none"> • izmjene kriterija 6.5, 6.9, 9.1 i 10.6. 	rujan 2014.

V5-2	Djelomična urednička revizija radi ispravljanja tipoloških pogrešaka.	srpanj 2015.
V5-3	Djelomična revizija koja uključuje promjene odobrene na Glavnoj skupštini FSC-a 2022. godine: <ul style="list-style-type: none"> • izmjene kriterija 6.9, 6.10, novi 6.11, nova definicija "vrlo ograničenog dijela" i promjena definicije "obnove/ekološke obnove"). • izmjene kriterija 4.2, 4.8 i novi 4.X¹. 	ožujak 2023.

* Verzije prije 2004. godine nisu nosile broj verzije, broj im je dodijeljen retroaktivno.

---

¹ Novi kriterij zatražen Prijedlogom 40a/2021 *Revizija primjenjivosti slobodnog, prethodnog i informiranog pristanka (SPIP) u 4. načelu* uključen je kao "4.X" kako bi se održala dosljednost između ovog dokumenta i postojećih norma za nadzor nad šumama.

SADRŽAJ

A.	Datum stupanja na snagu	5
B.	Reference	6
C.	Napomena o korištenju ove norme	7
D.	Preambula	8
E.	FSC načela i kriteriji	12
	Načelo 1: Usklađenost sa zakonima	12
	Načelo 2: Prava radnika i uvjeti zapošljavanja	13
	Načelo 3: Prava starosjedioca	14
	Načelo 4: Odnosi sa zajednicom	15
	Načelo 5: Koristi od šume	16
	Načelo 6: Okolišne vrijednosti i utjecaji	17
	Načelo 7: Planiranje gospodarenja	19
	Načelo 8: Praćenje i procjena	20
	Načelo 9: Visoke zaštitne vrijednosti	21
	Načelo 10: Provedba aktivnosti gospodarenja	22
F.	Pojmovnik	23

© 2023 Forest Stewardship Council, A.C. Sva prava pridržana
FSC® F000100

Ne smijete distribuirati, mijenjati, prenositi, ponovno koristiti, reproducirati, ponovno objavljivati ili koristiti materijale zaštićene autorskim pravima iz ovog dokumenta u javne ili komercijalne svrhe, bez izričitog pisanog pristanka izdavača. Ovlašteni ste pregledavati, preuzimati, ispisivati i distribuirati pojedinačne stranice ovog dokumenta samo u informativne svrhe.

A. Datum stupanja na snagu

Ova verzija FSC načela i kriterija stupa na snagu 1. srpnja 2023. godine.

Sljedeća revizija FSC načela i kriterija i međunarodnih generičkih indikatora zakazana je za 2024. godinu i bit će provedena u skladu s dokumentom FSC-PRO-01-001 *Razvoj i revizija FSC zahtjeva*.

B. Reference

Sljedeći referentni dokumenti relevantni su za primjenu ovog dokumenta. Za reference bez broja verzije, primjenjuje se najnovija verzija referentnog dokumenta (uključujući sve izmjene):

FSC-POL-01-004	Politika za udruživanje organizacija s FSC-om
FSC-POL-01-007	Politika o prenamjeni
FSC-POL-20-003	Izuzimanje područja iz područja primjene certifikacije
FSC-POL-30-001	FSC politika o pesticidima
FSC-POL-30-401	FSC certifikacija i konvencije MOR-a
FSC-POL-30-602	FSC tumačenje o GMO-ovima (genetski modificirani organizmi)
FSC-STD-01-002	Pojmovnik
FSC-STD-01-003	Kriterij prihvatljivosti za SLIMF
FSC-STD-20-007	Ocjene gospodarenja šumama
FSC-STD-30-005	Grupe za gospodarenje šumama
FSC-STD-60-002	Struktura i sadržaj nacionalnih norma za nadzor šuma
FSC-STD-60-006	Razvoj nacionalnih norma za nadzor šuma
FSC-PRO-01-001	Razvoj i revizija FSC normativnih dokumenata
FSC-PRO-01-005	Obrada žalbi
FSC-PRO-01-007	FSC pravni okvir
FSC-PRO-01-008	Obrada pritužba u FSC shemi certifikacije
FSC-PRO-01-009	Obrada pritužba vezanih uz politiku za udruživanje u FSC shemi certifikacije
FSC-DIR-20-007	FSC direktiva o ocjenama gospodarenja šumama

C. Napomena o korištenju ove norme

Svi aspekti ove norme smatraju se normativnim, uključujući preambulu, datum stupanja norme na snagu, reference, pojmove i definicije, tablice i priloge, osim ako nije drugačije navedeno.

Ova se norma ne smije koristiti za ocjenu i certifikaciju odgovornog nadzora šuma bez dodatne upotrebe odobrenog skupa pokazatelja prilagođenih nacionalnim, regionalnim ili lokalnim uvjetima.

D. Preambula

Uvod

Ovaj dokument sadrži FSC načela i kriterije za nadzor šuma i ključni je dokument u FSC sustavu certifikacije. Načela i kriteriji sastoje se od preambule, deset načela i njima pridruženih kriterija te pojmovnika. Sve ove komponente (preambula, načela, kriteriji i pojmovnik) smatraju se normativnima.

Preambula sadrži opće informacije za sve zainteresirane za FSC certifikaciju, ona je normativna i odgovara na sljedeća pitanja:

- Što je prihvatljivo za FSC certifikaciju?
- Tko je odgovoran za usklađenost s načelima i kriterijima?
- Tko je odgovoran za tumačenje načela i kriterija?
- Kako su načela i kriteriji povezani sa zakonima i propisima?
- Što je temelj za odluke o certifikaciji?
- Kako se načela i kriteriji mogu primijeniti na terenu?

Preambula sadrži sljedeće odjeljke:

- Forest Stewardship Council (FSC)
- Načela i kriteriji
- Područje primjene
- Stupanj, intenzitet i rizik
- Odgovornost za usklađenost
- Osnova za certifikaciju
- Tumačenja i osporavanja

Pojmovi za koje je navedena definicija u pojmovniku ispisani su kurzivom i označeni *zvjezdicom** pri prvom spominjanju u preambuli i pri prvom spominjanju u svakom načelu i kriteriju.

1. Forest Stewardship Council (FSC)

Forest Stewardship Council (Vijeće za nadzor šuma) A.C. (FSC) je organizacija osnovana 1993. godine kao nastavak Konferencije Ujedinjenih naroda o okolišu i razvoju (Samit o Zemlji u Rio de Janeiru, 1992.) s misijom promicanja ekološki primjerenog, društveno korisnog i ekonomski isplativog gospodarenja svjetskim *šumama**.

Ekološki primjerenog gospodarenje šumama osigurava da proizvodnja drva, *nedrvnih proizvoda** i *ekosustavnih usluga** održava *biološku raznolikost**, produktivnost i ekološke procese šume.

Društveno korisno gospodarenje šumama pomaže i lokalnom stanovništvu i društvu u cjelini da uživaju dugoročne koristi, a također daje snažne poticaje lokalnom stanovništvu da održi šumske resurse i pridržava se dugoročnih *planova gospodarenja**.

Ekonomski isplativo gospodarenje šumama znači da su šumski poslovi strukturirani i upravljani tako da budu dovoljno profitabilni, bez stvaranja financijske dobiti na štetu šumskih resursa, *ekosustava** ili pogođenih zajednica. Napetost između potrebe za stvaranjem primjerenih financijskih povrata i načela odgovornog poslovanja u šumama može se smanjiti naporima da se na tržište plasira cijeli niz šumskih proizvoda i usluga za njihovu najbolju vrijednost (FSC A.C. podzakonski akti, ratificiran, rujna 1994.; zadnja revizija u lipnju 2011.).

FSC je međunarodna organizacija koja pruža sustav za dobrovoljnu akreditaciju i neovisnu certifikaciju treće strane. Ovaj sustav omogućuje nositeljima certifikata da svoje proizvode i usluge plasiraju na tržište kao rezultat ekološki primjerenog, društveno korisnog i ekonomski isplativog gospodarenja šumama. FSC također postavlja norme za razvoj i odobravanje FSC norma za nadzor koje se temelje na FSC načelima i kriterijima. Osim toga, FSC postavlja norme za akreditaciju tijela za ocjenu usklađenosti (također poznatih kao certifikacijska tijela) koja potvrđuju usklađenost s FSC normama.

Na temelju ovih norma, FSC pruža sustav certifikacije za organizacije koje žele plasirati svoje proizvode kao FSC certificirane.

2. FSC načela i kriteriji

FSC je prvi put objavio FSC načela i kriterije u studenom 1994. godine kao svjetsku normu temeljenu na učinku, a orijentiranu na rezultate. Načela i kriteriji usmjereni su na terensku izvedbu gospodarenja šumama, a ne na sustave upravljanja za postizanje te terenske izvedbe.

FSC načela osnovna su pravila ili elementi ekološki primjerenog, društveno korisnog i ekonomski isplativog gospodarenja šumama, a kriteriji pružaju način prosuđivanja je li načelo ispunjeno ili ne. Oni su temelj FSC sheme certifikacije i zajedno s preambulom i pojmovnikom, čine srž sveobuhvatnog paketa norma. Ne postoji hijerarhija između načela ili između kriterija. Dije se jednak status, valjanost i ovlasti, a primjenjuju se zajedno i pojedinačno na razini pojedinačne *gospodarske jedinice**.

FSC načela i kriteriji nalaze se u središtu normativnog okvira FSC-a i trebaju se primjenjivati zajedno s drugim međusobno povezanim FSC dokumentima, uključujući sljedeće:

- Smjernice, direktive i drugi dokumenti koje je izdao ili odobrio FSC.
- FSC norme za nadzor šuma.
- Norme za pojedine vrste vegetacije, proizvode i usluge.
- Norme za određene vrste gospodarskih jedinica, kao što su male šume i šume niskog inteziteta gospodarenja ili velike *plantaže visokog inteziteta gospodarenja** i *zone očuvanja** i *područja zaštite**, odobrene od strane FSC-a.

Ovaj okvir norma predstavlja sveobuhvatni FSC sustav za dobrovoljnu i neovisnu certifikaciju treće strane kvalitete gospodarenja šumama. Poštivanjem čvrstih društvenih, ekonomskih i ekoloških norma unutar FSC načela i kriterija, certificirano gospodarenje šumama poboljšava dobrobit lokalnog stanovništva, ekonomsku isplativost za nositelja certifikata (*organizacija**) i ekološku primjerenost gospodarenja šumama.

3. Područje primjene

Načela i kriteriji pokrivaju sve aktivnosti gospodarenja organizacije koje su povezane s gospodarskom jedinicom, bilo unutar gospodarske jedinice ili izvan nje; bez obzira na to je li aktivnost izravno poduzeta ili ugovorena.

Što se tiče geografskog prostora, FSC načela i kriteriji općenito se primjenjuju na cijeli geografski prostor unutar granica gospodarske jedinice za koju je zatražena (re)certifikacija. Međutim, neka načela i kriteriji vrijede i izvan granica gospodarske jedinice. To bi uključivalo one infrastrukturne objekte koji su dio gospodarske jedinice, kako je definirano FSC načelima i kriterijima.

Što se tiče vegetacije, načela i kriteriji globalno su primjenjivi na sve vrste i razmjere šuma, uključujući *prirodne šume**, plantaže i druge (tj. nešumske) tipove vegetacije. Koncept „drugih tipova vegetacije” trebao bi biti ograničen na onu namjenu zemljišta koja uključuje uzgoj drveća, ali načelno uključuje „nešumsku” namjenu zemljišta jer doprinosi misiji FSC-a.

Odluku o tome može li se određena vrsta vegetacije certificirati ili ne treba donijeti od slučaja do slučaja. Odluka bi trebala uključivati razmatranje uključenih vrsta i proizvodnog sustava u odnosu na *funkcije ekosustava** i *okolišne vrijednosti** koje zahtijevaju načela i kriteriji. Kao pomoć pri donošenju odluke, definicije šuma, prirodnih šuma i plantaža nalaze se u pojmovniku.

Područja unutar geografskih granica gospodarske jedinice koja su u sustavima poljoprivredne proizvodnje ne podliježu načelima i kriterijima, osim ako nisu obuhvaćena propisima u planu gospodarenja.

Što se tiče proizvoda i usluga, FSC načela i kriteriji pokrivaju proizvodnju drvnih i nedrvnih šumskih proizvoda, *očuvanje**, *zaštitu**, ekosustavne usluge i druge upotrebe. Ekosustavne usluge uključuju sekvestraciju i skladištenje ugljika što doprinosi ublažavanju klimatskih promjena.

U smislu zakona, FSC namjerava nadopuniti, a ne zamijeniti, druge inicijative koje podupiru odgovorno gospodarenje šumama diljem svijeta. FSC načela i kriteriji trebaju se koristiti zajedno s međunarodnim, nacionalnim i lokalnim zakonima i propisima, iako mogu sadržavati odredbe koje su strože ili zahtjevnije od tih zakona i propisa.

Narodi s tradicijom* čija prava nisu priznata u nacionalnom zakonu kao jednaka pravima *starosjedilaca** u kontekstu gospodarske jedinice, tretiraju se kao lokalne zajednice u svrhu FSC načela i kriterija. Narodi s tradicijom čija su prava u nacionalnom zakonu priznata kao ekvivalentna pravima starosjedilaca u kontekstu gospodarske jedinice, tretiraju se kao jednaki starosjediocima u svrhu FSC načela i kriterija.

Tamo gdje bi moglo doći do sukoba između FSC načela i kriterija i zakona, primjenjivat će se posebni FSC postupci.

4. Stupanj, intenzitet i rizik

FSC načela i kriteriji općenito su neovisni o prostornom stupnju i intenzitetu aktivnosti gospodarenja. Sve certificirane gospodarske jedinice moraju se pridržavati svih načela i kriterija te ove preambule. Također, FSC načela i kriteriji priznaju da se načini postizanja usklađenosti s načelima i kriterijima mogu razlikovati ovisno o stupnju i intenzitetu aktivnosti gospodarenja, te o riziku od negativnih utjecaja povezanim s organizacijom, gospodarskom jedinicom ili aktivnostima gospodarenja.

Ovisno o *stupnju, intenzitetu i riziku**, aktivnosti potrebne za usklađivanje s načelima i kriterijima mogu se razlikovati od organizacije do organizacije. Koncept stupnja, intenziteta i rizika odnosi se na gotovo sve kriterije. Eksplicitna referenca uključena je u posebne kriterije gdje je iz iskustva poznato da je potrebna razina fleksibilnosti koja proizlazi iz stupnja, intenziteta i rizika kako bi se postigla usklađenost u čitavom nizu vrsta vegetacije koje se mogu certificirati, korištenja zemljišta i povezanih sustava gospodarenja. Međutim, postoje i zahtjevi, na primjer, oni koji zahtijevaju usklađenost sa zakonima koji nisu podložni prilagodbama stupnja, intenziteta i rizika. Daljnji detalji u vezi s tumačenjem stupnja, intenziteta i rizika, uključujući vrste i granice fleksibilnosti, navedeni su u pokazateljima u FSC normama za nadzor šuma.

5. Odgovornost za usklađenost

Kao norma temeljena na učinku, FSC načela i kriteriji eksplicitno određuju odgovornost.

Odgovornost za osiguravanje usklađenosti s FSC načelima i kriterijima leži na osobi(ama) ili subjektima koji su podnositelj zahtjeva ili nositelj certifikata. U svrhu FSC certifikacije te osobe ili subjekti nazivaju se "organizacija". Organizacija je odgovorna za odluke, politike i upravljačke aktivnosti povezane s gospodarskom jedinicom. Organizacija je također odgovorna za dokazivanje da su druge osobe ili subjekti kojima je organizacija dopustila rad ili su sklopili ugovor da rade u gospodarskoj jedinici, u skladu sa zahtjevima FSC načela i kriterija. Sukladno tome, organizacija je dužna poduzeti korektivne mjere u slučaju da takve osobe ili subjekti nisu u skladu s načelima i kriterijima.

6. Osnova za certifikaciju

FSC ne inzistira na savršenstvu u zadovoljavanju FSC načela i kriterija. Nepredviđene promjene u kulturnom, ekološkom, gospodarskom i društvenom okruženju mogu uzrokovati povremene neuspjehe u izvedbi. Budući da su načela i kriteriji glavne komponente norme temeljene na učinku, odluke o certifikaciji vođene su sljedećim:

- Stupanj do kojeg aktivnosti gospodarenja zadovoljavaju svaki FSC kriterij.
- Važnost i/ili posljedice neispunjavanja svakog FSC kriterija.

Neuspjesi u izvedbi koje otkriju certifikacijska tijela prilikom ocjena mogu rezultirati manjim ili većim zahtjevima za korektivnim radnjama (ZKR), ovisno o težini neusklađenosti.

7. Tumačenja i osporavanja

Pitanja tumačenja načela i kriterija rješavaju se kroz postupak koje je osmislio FSC. Kada dođe do sporova između dionika u vezi s usklađenošću ili tumačenjem načela i kriterija i FSC norma za nadzor šuma, tada se moraju primjenjivati primjereni FSC postupci za rješavanje sporova i tumačenje.

E. FSC načela i kriteriji

Načelo 1: Usklađenost sa zakonima

Organizacija* mora poštivati sve *primjenjive zakone**, propise i nacionalno *ratificirane** međunarodne ugovore, konvencije i sporazume.

- 1.1. *Organizacija** mora biti pravno definirani subjekt s jasnom, dokumentiranom i nespornom pravnom *registracijom**, uz pisano odobrenje *pravno nadležnog** tijela za obavljanje određenih aktivnosti.
- 1.2. *Organizacija** mora dokazati da je *pravni status* gospodarske jedinice**, uključujući *prava zakupa** i *korištenja** i njezine granice, jasno definiran.
- 1.3. *Organizacija** mora imati *zakonska** prava za provođenje aktivnosti u *gospodarskoj jedinici**, u skladu s *pravnim statusom** organizacije i gospodarske jedinice i mora poštivati povezane zakonske obveze iz primjenjivih nacionalnih i *lokalnih zakona** i propisa te administrativnih zahtjeva. Zakonskim pravima mora biti predviđena sječa proizvoda i/ili opskrba *ekosustavnim uslugama** u gospodarskoj jedinici. Organizacija mora platiti zakonom propisane naknade koje su povezane s tim pravima i obvezama.
- 1.4. *Organizacija** mora izraditi i provoditi mjere i/ili mora surađivati s regulatornim agencijama kako bi se sustavno zaštitila *gospodarska jedinica** od neovlaštene ili nezakonite upotrebe resursa, naseljavanja i drugih nezakonitih aktivnosti.
- 1.5. *Organizacija** mora poštivati primjenjive *nacionalne zakone**, *lokalne zakone**, *ratificirane** međunarodne konvencije i *obvezujuće kodekse prakse** koji se odnose na prijevoz i trgovinu šumskim proizvodima u *gospodarskoj jedinici** i iz nje, i/ili do mjesta prve prodaje.
- 1.6. *Organizacija** mora utvrditi, spriječiti i rješavati sporove koji se odnose na problematiku zakonskih propisa ili *običajnog prava**, koji se mogu riješiti izvan suda pravovremeno *uključivanjem** *zahvaćenih dionika**.
- 1.7. *Organizacija** mora javno objaviti izjavu kojom se obvezuje da neće ponuditi niti primiti mito u novcu ili bilo kojem drugom obliku korupcije te mora poštivati antikorupcijsko zakonodavstvo gdje postoji. U nedostatku antikorupcijskog zakonodavstva, organizacija mora provoditi druge antikorupcijske mjere, razmjerno *stupnju** i *intenzitetu** aktivnosti gospodarenja i *riziku** od korupcije.
- 1.8. *Organizacija** mora dokazati dugoročnu predanost poštivanju FSC *načela** i *kriterija** u *gospodarskoj jedinici** te odgovarajućih politika i normi FSC-a. Izjava o ovoj predanosti mora biti sadržana u *javno dostupnom** dokumentu koji je dostupan besplatno.

Načelo 2: Prava radnika i uvjeti zapošljavanja

Organizacija* mora održati ili poboljšati socijalnu i ekonomsku dobrobit radnika*.

- 2.1. *Organizacija** mora *podržavati** načela i prava pri radu na način kako je opisano u Izjavi Međunarodne organizacije rada o temeljnim načelima i pravima pri radu (1998.) na temelju osam ključnih konvencija o radu Međunarodne organizacije rada.
- 2.2. *Organizacija** mora promicati *rodnu ravnopravnost** u postupcima zapošljavanja, u mogućnostima obuke, pri sklapanju ugovora, u postupcima *uključenosti** i aktivnostima gospodarenja.
- 2.3. *Organizacija** mora provoditi zdravstvene i sigurnosne postupke za zaštitu *radnika** od sigurnosnih i zdravstvenih opasnosti na radnom mjestu. Ti postupci moraju, *razmjerno stupnju, intenzitetu i riziku** aktivnosti gospodarenja, zadovoljiti ili premašiti preporuke kodeksa prakse za sigurnost i zdravlje na poslovima u šumarstvu Međunarodne organizacije rada.
- 2.4. *Organizacija** mora isplaćivati plaće koje zadovoljavaju ili premašuju minimalne norme u sektoru šumarstva ili druge priznate sporazume o visini plaća u sektoru šumarstva ili *zajamčene plaće**, ako su plaće više od zakonom propisanih minimalnih plaća. Ako ne postoji ništa od gore navedenog, organizacija mora *uključivanjem* radnika** uspostaviti mehanizme za određivanje zajamčenih plaća.
- 2.5. *Organizacija** mora dokazati da su *radnici** prošli odgovarajuću obuku za posao koji obavljaju i da su pod nadzorom u cilju sigurne i učinkovite provedbe *plana gospodarenja** i svih aktivnosti gospodarenja.
- 2.6. *Organizacija** mora *uključivanjem* radnika** posjedovati mehanizme za rješavanje pritužbi i utvrđivanje pravedne naknade radnicima u slučaju gubitka ili oštećenja imovine, *profesionalnih oboljenja** ili *ozljeda na radu** koje su zadobili dok su radili za organizaciju.

Načelo 3: Prava starosjedioca

Organizacija* mora utvrditi i **podržati*** zakonska i **običajna prava*** starosjedioca* u pogledu vlasništva, upotrebe i gospodarenja zemljištem, područjima i resursima obuhvaćenima aktivnostima gospodarenja.

- 3.1. *Organizacija** mora identificirati *starosjedioce** koji postoje u *gospodarskoj jedinici** ili one koji su zahvaćeni aktivnostima gospodarenja. Organizacija mora zatim, *uključivanjem** tih starosjedioca, utvrditi njihova *prava zakupa**, prava pristupa i upotrebe šumskih resursa i *ekosustavnih usluga**, njihova *običajna prava** te zakonska prava i obveze, koji se primjenjuju u gospodarskoj jedinici. Organizacija mora utvrditi i područja u kojima se ta prava osporavaju.
- 3.2. *Organizacija** mora prepoznati i *podržati** zakonska i *običajna prava** starosjedioca* kako bi zadržali nadzor nad aktivnostima gospodarenja unutar ili u okruženju *gospodarske jedinice** u mjeri potrebnoj da zaštite svoja prava, resurse te zemljišta i područja. Delegiranje nadzora nad aktivnostima gospodarenja od strane starosjedioca trećim osobama zahtijeva *slobodni, prethodni i informirani pristanak**.
- 3.3. U slučaju delegiranja nadzora nad aktivnostima gospodarenja, obvezujući sporazum između *organizacije** i *starosjedica** mora biti sklopljen *slobodnim, prethodnim i informiranim pristankom**. U sporazumu se mora navesti njegovo trajanje, odredbe koje se odnose na ponovno pregovaranje, produljenje, raskid, gospodarske uvjete te druge uvjete. Sporazum mora sadržati odredbu o praćenju od strane starosjedioca pridržavanja uvjeta sporazuma od strane organizacije.
- 3.4. *Organizacija** mora prepoznati i *podržati** prava, običaje i kulturu *starosjedioca** kao što je navedeno u Deklaraciji Ujedinjenih naroda o pravima starosjedioca (2007.) i u Konvenciji 169 Međunarodne organizacije rada (1989.).
- 3.5. *Organizacija** mora *uključivanjem** *starosjedioca**, utvrditi lokacije koje su od posebnog kulturološkog, ekološkog, gospodarskog, vjerskog ili duhovnog značaja i na koje ti starosjedoci imaju zakonska ili *običajna prava**. Ove lokacije mora prepoznati organizacija, a upravljanje njima i/ili zaštita moraju biti dogovoreni uključivanjem ovih starosjedioca.
- 3.6. *Organizacija** mora *podržati** pravo *starosjedioca** na zaštitu i upotrebu njihovog tradicionalnog znanja i mora dati naknadu starosjediocima za upotrebu tog znanja i njihovog *intelektualnog vlasništva**. Obvezujući sporazum prema kriteriju 3.3. mora biti sklopljen između organizacije i starosjedioca za takvu upotrebu *slobodnim, prethodnim i informiranim pristankom** prije početka upotrebe i mora biti u skladu sa zaštitom prava intelektualnog vlasništva.

Načelo 4: Odnosi sa zajednicom

Organizacija* mora doprinijeti održavanju ili poboljšanju društvenog i gospodarskog blagostanja lokalnih zajednica*.

- 4.1. *Organizacija** mora utvrditi *lokalne zajednice** koje postoje u *gospodarskoj jedinici** kao i one koje utječu na aktivnosti gospodarenja. Organizacija mora zatim, *uključivanjem** tih *lokalnih zajednica**, prepoznati njihova prava *zakupa**, prava pristupa i upotrebe šumskih resursa i *ekosustavnih usluga**, njihova *običajna prava** i zakonska prava i obveze, koje se primjenjuju u gospodarskoj jedinici.
- 4.2. *Organizacija** mora prepoznati i *podržati** zakonska i *običajna prava** *lokalnih zajednica** da zadrže nadzor nad aktivnostima gospodarenja unutar ili u okruženju *gospodarske jedinice** u mjeri potrebnoj da zaštite svoja prava, resurse, zemljišta i područja. Delegiranje nadzora nad gospodarenjem od strane *naroda s tradicijom** trećim osobama zahtijeva *slobodni, prethodni i informirani pristanak**.
- 4.X U slučaju delegiranja nadzora nad aktivnostima gospodarenja, obvezujući sporazum između *organizacije** i *naroda s tradicijom** sklopit će se putem *slobodnog, prethodnog i informiranog pristanka**. Sporazum mora definirati njegovo trajanje, odredbe za ponovne pregovore, obnovu, raskid, ekonomske uvjete i druge odredbe i uvjete. Sporazum mora omogućiti praćenje od strane tradicionalnih naroda usklađenosti organizacije s odredbama i uvjetima sporazuma.
- 4.3. *Organizacija** mora osigurati *razumne** mogućnosti zapošljavanja, obuke i druge usluge *lokalnim zajednicama**, izvođačima i dobavljačima, razmjerno stupnju i intenzitetu svojih aktivnosti gospodarenja.
- 4.4. *Organizacija** mora provesti dodatne aktivnosti, *uključivanjem** *lokalnih zajednica**, koje pridonose njihovom društvenom i gospodarskom razvoju, razmjerno stupnju, intenzitetu i socijalno ekonomskom utjecaju svojih aktivnosti gospodarenja.
- 4.5. *Organizacija** mora *uključivanjem** *lokalnih zajednica**, poduzeti mjere za utvrđivanje, izbjegavanje i ublažavanje značajnih negativnih društvenih, ekoloških i gospodarskih utjecaja svojih aktivnosti gospodarenja na zahvaćene zajednice. Poduzeta mjera mora biti razmjerna *stupnju, intenzitetu i riziku** tih aktivnosti i negativnih utjecaja.
- 4.6. *Organizacija** mora *uključivanjem** *lokalnih zajednica**, posjedovati mehanizme za rješavanje pritužbi i utvrđivanje pravedne naknade lokalnim zajednicama i pojedincima, vezano uz utjecaje aktivnosti gospodarenja organizacije.
- 4.7. *Organizacija** mora *uključivanjem** *lokalnih zajednica**, odrediti lokacije koje su od posebnog kulturološkog, ekološkog, gospodarskog, vjerskog ili duhovnog značaja i na koje te lokalne zajednice imaju zakonska ili *običajna prava**. Ove lokacije mora priznati organizacija, a upravljanje njima i/ili zaštita moraju biti dogovoreni uključivanjem tih lokalnih zajednica.
- 4.8. *Organizacija** mora *podržati** pravo *naroda s tradicijom** za zaštitu i upotrebu njihovog tradicionalnog znanja i mora im dati naknadu za upotrebu tog znanja i njihovog intelektualnog vlasništva. Obvezujući sporazum prema kriteriju 3.3. mora biti sklopljen između organizacije i naroda s tradicijom* za takvu upotrebu *slobodnim, prethodnim i informiranim pristankom** prije početka upotrebe resursa i mora biti u skladu sa zaštitom prava intelektualnog vlasništva.

Načelo 5: Koristi od šume

Organizacija* mora učinkovito upravljati širokim rasponom proizvoda i usluga *gospodarske jedinice** kako bi se održala ili povećala dugoročna *ekonomska isplativost** i raspon društvenih i ekoloških koristi.

- 5.1. *Organizacija** mora utvrditi, proizvoditi ili omogućiti proizvodnju različitih koristi i/ili proizvoda koji se temelje na asortimanu resursa i *ekosustavnih usluga** u *gospodarskoj jedinici** u cilju jačanja i razbijanja jednoličnosti lokalnog gospodarstva razmjerno *stupnju** i *intenzitetu** aktivnosti gospodarenja.
- 5.2. *Organizacija** mora uobičajeno iskorištavati proizvode i usluge iz *gospodarske jedinice** na razini ili ispod razine koju je moguće trajno održati.
- 5.3. *Organizacija** mora dokazati da su pozitivni i negativni *vanjski učinci** vezani uz aktivnosti uključeni u *plan gospodarenja**.
- 5.4. *Organizacija** mora upotrebljavati lokalnu preradu, lokalne usluge i lokalne dodane vrijednosti kako bi zadovoljila zahtjeve organizacije gdje je to moguće, razmjerno *stupnju*, *intenzitetu* i *riziku**. Ako to nije moguće postići na lokalnoj razini, organizacija mora poduzeti *razumne** napore kako bi pomogla u uspostavljanju ovih usluga.
- 5.5. *Organizacija** mora pokazati kroz planiranje i rashode, razmjerno *stupnju*, *intenzitetu* i *riziku**, svoju predanost dugoročnoj *ekonomskoj isplativosti**.

Načelo 6: Okolišne vrijednosti i utjecaji

Organizacija* mora održati, očuvati i/ili obnavljati ekosustavne usluge* i okolišne vrijednosti* gospodarske jedinice* te mora ispraviti ili ublažavati negativne utjecaje na okoliš.

- 6.1. Organizacija* mora procijeniti okolišne vrijednosti* u gospodarskoj jedinici* kao i vrijednosti izvan gospodarske jedinice koje bi potencijalno mogle biti pod utjecajem aktivnosti gospodarenja. Ova procjena mora biti provedena na način da razina pojedinosti, stupanj i učestalost procjene budu u skladu sa *stupnjom, intenzitetom i rizikom** aktivnosti gospodarenja, što je dovoljno za donošenje odluka o potrebnim zaštitnim mjerama, kao i za otkrivanje i praćenje mogućih negativnih utjecaja tih aktivnosti.
- 6.2. Prije početka aktivnosti kojima se uznemiruje lokacija, organizacija* mora utvrditi i procijeniti *stupanj, intenzitet i rizik** potencijalnih utjecaja aktivnosti gospodarenja na utvrđene *okolišne vrijednosti**.
- 6.3. Organizacija* mora utvrditi i provesti učinkovite aktivnosti u cilju sprječavanja negativnih utjecaja aktivnosti gospodarenja na *okolišne vrijednosti** te ublažiti i ispraviti one koje se pojavljuju, razmjerno stupnju, *intenzitetu i riziku** tih utjecaja.
- 6.4. Organizacija* mora zaštititi *rijetke vrste*, ugrožene vrste** i njihova *staništa** u gospodarskoj jedinici* pomoću *zona očuvanja*, područja zaštite*, povezanošću** i/ili (gdje je potrebno) drugim izravnim mjerama za njihov opstanak i održivost. Te mjere moraju biti razmjerne *stupnju, intenzitetu i riziku** aktivnosti gospodarenja i statusu zaštite te ekološkim zahtjevima rijetkih i ugroženih vrsta. Organizacija mora uzeti u obzir zemljopisni raspon i ekološke zahtjeve rijetkih i ugroženih vrsta izvan granica gospodarske jedinice, prilikom određivanja mjera koje će se provoditi u gospodarskoj jedinici.
- 6.5. Organizacija* mora utvrditi i zaštititi područja reprezentativnih uzoraka zavičajnih ekosustava i/ili ih obnoviti do razine što bliže prirodnom stanju. Tamo gdje ne postoje područja reprezentativnih uzoraka ili su nedostatna, organizacija mora obnoviti dio *gospodarske jedinice** do razine što bliže prirodnom stanju. Veličina područja i mjere koje se poduzimaju za njihovu zaštitu ili obnovu, uključujući površine unutar plantaža, moraju biti razmjerne statusu očuvanja i vrijednosti ekosustava na razini krajobraza te *stupnju, intenzitetu i riziku** aktivnosti gospodarenja.
- 6.6. Organizacija* mora učinkovito održavati kontinuirano postojanje zavičajnih vrsta koje se prirodno pojavljuju i genotipova te spriječiti gubitke *biološke raznolikosti**, posebno upravljanjem staništa u *gospodarskoj jedinici**. Organizacija mora dokazati da postoje učinkovite mjere za upravljanje i nadzor nad lovom, ribolovom, stupačarenjem i sakupljanjem.
- 6.7. Organizacija* mora zaštititi ili obnoviti prirodne vodotokove, vodna tijela, priobalne zone i njihovu povezanost. Organizacija mora izbjegavati negativne utjecaje na kvalitetu i količinu vode te ih ublažavati i sanirati kada se pojave.
- 6.8. Organizacija* mora upravljati *krajobrazom** u *gospodarskoj jedinici** kako bi se održao i/ili obnovio promjenjivi mozaik vrsta, veličina, dobi, prostornih razina i ciklusa obnove koji odgovaraju *vrijednostima krajobraza** u toj regiji i za poboljšanje okolišne i *ekonomske otpornosti**.
- 6.9. Organizacija* ne smije prenamijeniti *prirodne šume** ili područja *visoke zaštitne vrijednosti** u plantaže* ili druge nešumske namjene, niti izvršiti prenamjenu plantaža* na lokacijama izravne prenamjene prirodnih šuma* u nešumsko* zemljište, osim u slučaju kada prenamjena:
  - a) utječe na vrlo ograničen dio* područja *gospodarske jedinice**, i
  - b) proizvodi jasne, značajne, dodatne i sigurne dugoročne zaštitne koristi u gospodarskoj jedinici, te
  - c) ne oštećuje ili ugrožava *visoke zaštitne vrijednosti** niti lokacije ili resurse potrebne za održavanje ili poboljšanje tih visokih zaštitnih vrijednosti.

6.10. *Gospodarske jedinice** koje sadrže *plantaže** uspostavljene na područjima prenamjenom *prirodne šume** između 1. prosinca 1994. i 31. prosinca 2020. godine ne ispunjavaju uvjete za certifikaciju, osim ako:

- a) je prenamjena utjecala na *vrlo ograničeni dio** gospodarske jedinice i proizvodi jasne, značajne, dodatne, sigurne dugoročne *zaštitne** koristi u gospodarskoj jedinici, ili
- b) *organizacija** koja je bila izravno ili neizravno uključena u prenamjenu dokaže nadoknadu svih društvenih šteta i razmjernu nadoknadu za štete okolišu kako je navedeno u primjenjivom FSC okviru pravnih mjera, ili
- c) organizacija koja nije bila uključena u prenamjenu, ali je stekla gospodarske jedinice u kojima je izvršena prenamjena, dokaže nadoknadu prioriternih društvenih šteta i djelomičnu nadoknadu za štete okolišu kako je navedeno u primjenjivom FSC okviru pravnih mjera.

6.11. *Gospodarske jedinice** ne ispunjavaju uvjete za certifikaciju ako sadrže *prirodne šume** ili područja *visoke zaštitne vrijednosti** koja su prenamijenjena nakon 31. prosinca 2020. godine, osim ako prenamjena:

- a) utječe na *vrlo ograničeni dio** gospodarske jedinice, i
- b) proizvodi jasne, značajne, dodatne, sigurne dugoročne *zaštitne** i društvene koristi u gospodarskoj jedinici, i
- c) nije ugrozila visoke zaštitne vrijednosti, niti bilo koje lokacije ili resurse potrebne za održavanje ili poboljšanje tih visokih zaštitnih vrijednosti.

Načelo 7: Planiranje gospodarenja

Organizacija* mora imati **plan gospodarenja*** koji je u skladu s njezinim politikama i **ciljevima*** i razmjernan **stupnju, intenzitetu i riziku*** njezinih aktivnosti gospodarenja. Plan gospodarenja mora biti proveden i ažuriran na temelju podataka praćenja u cilju promicanja **prilagodljivog gospodarenja***. Dokumentacija koja se odnosi na planiranje i postupke mora biti dovoljna za usmjeravanje osoblja, za informiranje zahvaćenih **dionika*** i zainteresiranih **dionika*** i za opravdanje odluka gospodarenja.

- 7.1. *Organizacija** mora, razmjerno *stupnju, intenzitetu i riziku** svojih aktivnosti gospodarenja, donijeti politike (vizije i vrijednosti) te *ciljeve** za gospodarenje, koji su sigurni za okoliš, društveno korisni i ekonomski isplativi. Sažeci tih politika i ciljeva moraju biti uključeni u *plan gospodarenja** i javno objavljeni.
- 7.2. *Organizacija** mora imati i provoditi *plan gospodarenja** za *gospodarsku jedinicu** koji je u cijelosti u skladu s politikama i *ciljevima** gospodarenja kao što je utvrđeno u kriteriju 7.1. Plan gospodarenja mora sadržati opis prirodnih resursa koji postoje u gospodarskoj jedinici i objasniti kako će se planom zadovoljiti zahtjevi za FSC certifikaciju. Plan gospodarenja mora sadržati planiranje gospodarenja šumama i planiranje društvenog upravljanja razmjerno *stupnju, intenzitetu i riziku** planiranih aktivnosti.
- 7.3. *Plan gospodarenja** mora sadržati dokazive ciljeve prema kojima se tijekom postizanja propisanih *ciljeva** gospodarenja može procijeniti.
- 7.4. *Organizacija** mora periodično ažurirati i revidirati planiranje gospodarenja i dokumentaciju koja se odnosi na postupke kako bi uključila rezultate praćenja i procjene, *uključenost dionika** ili nove znanstvene i tehničke informacije te odgovorila na mijenjajuće ekološke, društvene i ekonomske okolnosti.
- 7.5. *Organizacija** mora učiniti *javno dostupnim** sažetak *plana gospodarenja** besplatno. Isključujući povjerljive informacije, drugi relevantni sastavni dijelovi plana gospodarenja moraju biti dostupni *zahvaćenim dionicima** na zahtjev pod uvjetom da sami snose troškove umnožavanja i rukovanja.
- 7.6. *Organizacija** mora, razmjerno *stupnju, intenzitetu i riziku** aktivnosti gospodarenja, proaktivno i transparentno uključivati *zahvaćene dionike** u planiranje gospodarenja i postupke praćenja te mora na zahtjev uključivati *zainteresirane dionike**.

Načelo 8: Praćenje i procjena

Organizacija* mora dokazati da se tijekom postizanja *ciljeva gospodarenja**, utjecaji aktivnosti gospodarenja i stanje *gospodarske jedinice** prate i ocjenjuju razmjerno *stupnju, intenzitetu i riziku** aktivnosti gospodarenja, u cilju provođenja *prilagodljivog gospodarenja**.

- 8.1. *Organizacija** mora pratiti provedbu svojeg *plana gospodarenja**, uključujući svoje politike i *ciljeve**, svoj napredak u skladu s planiranim aktivnostima i postizanje dokazivih ciljeva.
- 8.2. *Organizacija** mora pratiti i procijeniti ekološke i društvene utjecaje aktivnosti provedenih u *gospodarskoj jedinici** i promjene stanja okoliša.
- 8.3. *Organizacija** mora analizirati rezultate praćenja i procjene te ugraditi ishode ove analize u postupak planiranja.
- 8.4. *Organizacija** mora učiniti *javno dostupnim** sažetak rezultata praćenja bez ikakvog troška, ali bez povjerljivih informacija.
- 8.5. *Organizacija** mora imati i provoditi sustav praćenja i evidentiranja razmjeran *stupnju, intenzitetu i riziku** svojih aktivnosti gospodarenja, za dokazivanje izvora i količina svih proizvoda u *gospodarskoj jedinici** u odnosu na predviđene količine proizvoda stavljenih na tržište kao FSC certificirani za svaku godinu.

Načelo 9: Visoke zaštitne vrijednosti

Organizacija* mora održati i/ili poboljšati visoke zaštitne vrijednosti* u gospodarskoj jedinici* primjenom načela predostrožnosti*.

9.1. *Organizacija* mora uključivanjem* zahvaćenih dionika*, zainteresiranih dionika* i drugim sredstvima i izvorima, procijeniti i zabilježiti prisutnost i stanje sljedećih visokih zaštitnih vrijednosti* u gospodarskoj jedinici*, razmjerno stupnju, intenzitetu i riziku* utjecaja aktivnosti gospodarenja i vjerojatnosti pojave visokih zaštitnih vrijednosti:*

VZV 1 - Raznolikost vrsta. Koncentracije *biološke raznolikosti** uključujući endemske vrste i rijetke ili *ugrožene** vrste, koje su značajne na globalnoj, regionalnoj ili nacionalnoj razini.

VZV 2 - Ekosustavi na razini krajobraza i mozaici. Netaknuti šumski krajobrazi i veliki *ekosustavi** na razini krajobraza te ekosustavni mozaici koji su značajni na globalnoj, regionalnoj ili nacionalnoj razini i koji sadrže održive populacije velike većine prirodnih vrsta u prirodnim obrascima rasprostranjenosti i brojnosti.

VZV 3 - Ekosustavi i staništa. Rijetki ili ugroženi ekosustavi, *staništa** ili *refugiji**.

VZV 4 - Kritične ekosustavne usluge. Osnovne *ekosustavne usluge** u kritičnim situacijama, uključujući zaštitu vodnih područja i nadzor nad erozijom osjetljivih tala i padina.

VZV 5 - Potrebe zajednice. Mjesta i resursi od temeljnog značaja za zadovoljavanje osnovnih potreba *lokalnih zajednica** ili *starosjedioca** (za sredstva za život, zdravlje, prehranu, vodu itd.), utvrđeni uključivanjem ovih zajednica ili starosjedioca.

VZV 6 - Kulturološke vrijednosti. Mjesta, resursi, staništa i *krajobrazi** od globalnog ili nacionalnog kulturološkog, arheološkog ili povijesnog značaja i/ili od kritične kulturološke, ekološke, ekonomske ili vjerske/duhovne važnosti za tradicionalne kulture lokalnih zajednica ili starosjedioca, utvrđene uključivanjem lokalnih zajednica ili starosjedioca.

9.2. *Organizacija* mora izraditi učinkovite strategije kojima se održavaju i/ili poboljšavaju utvrđene visoke zaštitne vrijednosti* uključivanjem* zahvaćenih dionika*, zainteresiranih dionika* i stručnjaka.*

9.3. *Organizacija* mora provoditi strategije i aktivnosti kojima se podržavaju i/ili poboljšavaju utvrđene visoke zaštitne vrijednosti*. Ove strategije i aktivnosti moraju biti provedene u skladu s načelom predostrožnosti i razmjerno stupnju, intenzitetu i riziku* aktivnosti gospodarenja.*

9.4. *Organizacija* mora dokazati da provodi periodično praćenje kako bi procijenila promjene u statusu visokih zaštitnih vrijednosti* i mora prilagoditi svoje strategije gospodarenja kako bi se osigurala njihova učinkovita zaštita. Praćenje mora biti razmjerno stupnju, intenzitetu i riziku* aktivnosti gospodarenja i mora sadržati uključivanje* zahvaćenih dionika*, zainteresiranih dionika* i stručnjaka.*

Načelo 10: Provedba aktivnosti gospodarenja

Aktivnosti gospodarenja koje provodi *organizacija** u *gospodarskoj jedinici** moraju biti odabrane i provedene u skladu s ekonomskim, ekološkim i društvenim politikama i *ciljevima** organizacije i zajedno u skladu s *načelima** i *kriterijima**.

- 10.1. Nakon sječe ili u skladu s *planom gospodarenja**, *organizacija** mora, prirodnim ili umjetnim metodama obnove, pravovremeno obnoviti vegetacijski pokrov na način da odgovara stanju prije sječe ili što bliže prirodnom stanju.
- 10.2. *Organizacija** mora prilikom obnove upotrebljavati ekološki odgovarajuće prilagodljive vrste za područje koje se obnavlja i za postizanje *ciljeva** gospodarenja. Organizacija mora upotrebljavati *zavičajne vrste** i *lokalne genotipove** za obnovu, osim ako postoji jasno i odgovarajuće opravdanje za upotrebu drugih vrsta.
- 10.3. *Organizacija** mora upotrebljavati *strane vrste** samo onda kada znanje i/ili iskustvo pokazuju da se bilo kakvi invazivni utjecaji mogu kontrolirati te da se primjenjuju učinkovite mjere za ublažavanje.
- 10.4. *Organizacija** ne smije upotrebljavati *genetski modificirane organizme** u *gospodarskoj jedinici**.
- 10.5. *Organizacija** mora upotrebljavati prakse *uzgajanja šuma** koje su ekološki odgovarajuće za vegetaciju, vrste, lokacije i *ciljeve** gospodarenja.
- 10.6. *Organizacija** mora smanjiti ili izbjevati upotrebu gnojiva. Kada se upotrebljavaju gnojiva, organizacija mora dokazati da upotreba ima jednaku ili veću ekološku i ekonomsku korist od upotrebe sustava uzgajanja šuma koji ne zahtijevaju upotrebu gnojiva i sprječavaju, ublažavaju i/ili ispravljaju štetu nanесenu *okolišnim vrijednostima**, uključujući tla.
- 10.7. *Organizacija** mora upotrebljavati integrirane sustave borbe protiv štetnika i *uzgajanja šuma** kojima se izbjegava ili nastoji otkloniti upotrebu kemijskih *pesticida**. Organizacija ne smije upotrebljavati nikakve kemijske pesticide koji su zabranjeni politikom FSC-a. Kada se upotrebljavaju pesticidi, organizacija mora spriječiti, ublažiti, i/ili ispraviti štetu nanесenu *okolišnim vrijednostima** i ljudskom zdravlju.
- 10.8. *Organizacija** mora smanjiti, pratiti i strogo nadzirati upotrebu *sredstava za biološku kontrolu** u skladu s *međunarodno prihvaćenim znanstvenim protokolima**. Kada se upotrebljavaju sredstva za biološku kontrolu, organizacija mora spriječiti, ublažiti i/ili ispraviti štetu nanесenu *okolišnim vrijednostima**.
- 10.9. *Organizacija** mora procijeniti rizike i provoditi aktivnosti kojima se smanjuju negativni utjecaji od prirodnih opasnosti razmjerno *stupnju, intenzitetu i riziku**.
- 10.10. *Organizacija** mora upravljati infrastrukturnim razvojem, aktivnostima prijevoza i *uzgajanja šuma** na način da su vodni resursi i tla zaštićeni i spriječeno je, ublaženo i/ili ispravljeno uznemiravanje i nanošenje štete *rijetkim** i *ugroženim vrstama**, *staništima**, *ekosustavima** i *vrijednostima krajobraza**.
- 10.11. *Organizacija** mora upravljati aktivnostima povezanim sa sječom i upotrebom drvnih i *nedrvnih šumskih proizvoda** na način da se zaštite *okolišne vrijednosti**, smanji trgovina otpadom i izbjegne šteta za druge proizvode i usluge.
- 10.12. *Organizacija** mora odlagati otpadne materijale na okolišno prihvatljiv način.

F. Pojmovnik

Ovaj pojmovnik sadrži međunarodno prihvaćene definicije kad god je to moguće. Ovi izvori uključuju Konvenciju o biološkoj raznolikosti (1992.), Milenijsku procjenu ekosustava (2005.) kao i definicije iz internetskih pojmovnika koji se nalaze na mrežnim stranicama Međunarodnog saveza za očuvanje prirode, Međunarodne organizacije rada i Programa za invazivne strane vrste Konvencije o biološkoj raznolikosti. Kada se upotrebljavaju drugi izvori, na njih se poziva u skladu s time.

Definicije razvijene tijekom revizije načela i kriterija navedene su kao FSC 2011.

Definicije izvedene iz verzije 4-0 načela i kriterija koja je izvorno objavljena u studenom 1994. navode se kao FSC 1994.

Izraz 'temeljeno na' znači da je definicija prilagođena iz postojeće definicije kao što je navedeno na primjer u verziji 4-0 načela i kriterija ili drugom međunarodnom izvoru.

Riječi upotrijebljene u ovoj verziji načela i kriterija, ako nisu definirane u ovom pojmovniku ili u drugim normativnim dokumentima FSC-a, upotrebljavaju se kao što su definirane u većini rječnika engleskog jezika.

Biološka raznolikost: Varijabilnost između živih organizama iz svih izvora uključujući, između ostalog, kopnene, morske i druge vodene ekosustave i ekološke komplekse čiji su dio; to uključuje raznolikost unutar vrsta, između vrsta i raznolikost ekosustava (*Izvor: Konvencija o biološkoj raznolikosti 1992., članak 2.*).

Cilj: Osnovna svrha koju je organizacija postavila za šumarsko poduzeće, uključujući odluku o politici i odabir sredstava za postizanje svrhe (*Izvor: temeljeno na F.C. Osmaston. 1968. Gospodarenje šumama. Hafner, New York; i D.R. Johnston, A.J. Grayson i R.T. Bradley. 1967. Planiranje šuma. Faber i Faber, London*).

Dionik: Pogledajte definicije za „zahvaćeni dionik“ i „zainteresirani dionik“.

Ekonomska isplativost: Sposobnost razvijanja i opstanka kao relativno nezavisna društvena, gospodarska ili politička jedinica. Ekonomska isplativost može zahtijevati profitabilnost, ali nije sinonim za profitabilnost (*Izvor: temeljeno na definiciji koja se nalazi na mrežnoj stranici Europske agencije za okoliš*).

Ekosustav: Dinamičan kompleks zajednica biljaka, životinja i mikroorganizama i njihovog neživog okoliša koji međusobno djeluju kao funkcionalna jedinica (*Izvor: Konvencija o biološkoj raznolikosti 1992., članak 2.*).

Ekosustavne usluge: Koristi koje ljudi ostvaruju od ekosustava. Uključuju:

- a. opskrbljujuće usluge kao što su hrana, šumski proizvodi i voda;
- b. regulirajuće usluge kao što su regulacija poplava, suša, razgradnje zemljišta, kvalitete zraka, klime i bolesti;
- c. potporne usluge kao što su formiranje tla i ciklus prehrane; te
- d. kulturološke usluge i kulturne vrijednosti kao što su rekreativne, duhovne, vjerske i druge nematerijalne koristi.

(Izvor: temeljeno na R. Hassan, R. Scholes i N. Ash. 2005. Ekosustavi i dobrobit ljudi: sinteza. Milenijska serija procjena ekosustava. Island Press, Washington DC).

Funkcija ekosustava: Suštinska karakteristika ekosustava povezana sa skupom uvjeta i postupaka kojim ekosustav održava svoj integritet (kao što su primarna produktivnost, prehrambeni lanac, biogeokemijski ciklusi). Funkcije ekosustava uključuju takve postupke kao što su razgradnja, proizvodnja, ciklus prehrane te tokovi prehrane i energije. Za potrebe FSC-a, ova definicija uključuje ekološke i razvojne postupke kao što su režimi protoka gena i režimi poremećaja, ciklusi obnove i faze ekološkog razvoja (sukcesije).

(Izvor: temeljeno na R. Hassan, R. Scholes i N. Ash. 2005. Ekosustavi i dobrobit ljudi: sinteza. Milenijska serija procjena ekosustava. Island Press, Washington DC; i R.F. Noss. 1990. Pokazatelj* i praćenja bioraznolikosti: hijerarhijski pristup. Biologija očuvanja 4(4):355.–364.).

Genetski modificirani organizam: Organizam u kojem je genetski material izmijenjen na način da se ne pojavljuje prirodno uparivanjem i/ili prirodnom ponovnom kombinacijom (*Izvor: temeljeno na FSC-POL-30-602 FSC-ovo tumačenje o GMO-u (Genetski modificirani organizmi)*).

Genotip: Genetska konstitucija organizma (*Source: FSC 2011*).

Gospodarska jedinica: Prostorno područje ili područja koja podliježu FSC certifikaciji s jasno definiranim granicama kojima se upravlja prema skupu izričitih dugoročnih ciljeva gospodarenja koji su iskazani u planu gospodarenja. Ovo područje ili područja uključuje(u):

- sve objekte i područje(a) unutar ili u blizini ovog prostornog ili prostornih područja pod zakonitim vlasničkim pravom ili nadzorom nad gospodarenjem organizacije ili kojima upravlja organizacija ili kojima se upravlja u njezino ime, u svrhu doprinosa ciljevima gospodarenja; te
- sve objekte i područje(a) izvan i koja nisu u blizini ovog prostornog ili prostornih područja i kojima upravlja organizacija ili kojima se upravlja u njezino ime, isključivo u svrhu doprinosa ciljevima gospodarenja (*Izvor: FSC 2011*).

Intelektualno vlasništvo: Prakse kao i znanje, inovacije i druge tvorevine uma (*Izvor: temeljeno na Konvenciji o biološkoj raznolikosti, članak 8. (j); i Svjetskoj organizaciji intelektualnog vlasništva. Što je intelektualno vlasništvo? Publikacija WIPO-a br. 450(E) Bez datuma.*).

Intenzitet: Mjera sile, jačine ili snage aktivnosti gospodarenja ili drugih pojava koje utječu na prirodu utjecaja aktivnosti (*Source: FSC 2011*).

Invazivne vrste: Vrste koje se brzo šire izvan svojeg prirodnog opsega. Invazivne vrste mogu mijenjati ekološke odnose između zavičajnih vrsta i mogu utjecati na funkcije ekosustava i na ljudsko zdravlje (*Izvor: temeljeno na Međunarodnom savezu za očuvanje prirode. Pojmovnik definicija kao što je navedeno na mrežnoj stranici Međunarodnog saveza za očuvanje prirode*).

Javno dostupno: Na način da je dostupno ili vidljivo ljudima općenito (*Izvor: Collins rječnik engleskog jezika, izdanje iz 2003.*).

Krajobraz: Zemljopisni mozaik sastavljen od međusobno djelujućih ekosustava koji proizlaze iz utjecaja geoloških, topografskih, klimatskih, biotičkih i ljudskih interakcija kao i interakcija vezanih uz tlo u dotičnom području (*Izvor: temeljeno na Međunarodnom savezu za očuvanje prirode. Pojmovnik definicija kao što je navedeno na mrežnoj stranici Međunarodnog saveza za očuvanje prirode*).

Krajobrazne vrijednosti: Krajobrazne vrijednosti mogu se vizualizirati kao slojevi ljudskih percepcija preklapljeni na fizički krajobraz. Neke krajobrazne vrijednosti, kao što su privreda, rekreacija, egzistencijalna vrijednost ili vizualna kvaliteta, usko su vezane uz fizičke krajobrazne atribute. Druge krajobrazne vrijednosti, kao što su unutarnja ili duhovna vrijednost, su više simboličnog karaktera i više pod utjecajem pojedinačne percepcije ili društvene konstrukcije nego fizičkih krajobraznih atributa (*Izvor: temeljeno na mrežnoj stranici Instituta krajobraznih vrijednosti*).

Kriterij (množina: kriteriji): Sredstvo za procjenu je li ili nije načelo (nadzora šuma) zadovoljeno (*Source: FSC 1994*).

Kritično: Koncept kritičnosti ili temeljnosti u 9. načelu i VZV-ovima odnosi se na nezamjenjivost i na slučajeve u kojima bi gubitak ili velika šteta u pogledu ovog VZV-a prouzročili ozbiljnu štetu ili patnju zahvaćenim dionicima. Ekosustavna usluga smatra se kritičnom (VZV 4) ako bi prekid te usluge mogao uzrokovati ili nametnuti ozbiljne negativne utjecaje na dobrobit, zdravlje ili opstanak lokalnih zajednica, na okoliš, na VZV-ove ili na funkcioniranje značajne infrastrukture (ceste, brane, građevine itd.) ili prijetnju istima. Pojam kritičnosti ovdje se odnosi na važnost i rizik za prirodne resurse i okolišne i socijalno ekonomske vrijednosti (*Izvor: FSC 2011*).

Lokalne zajednice: Zajednice svih veličina koje su u gospodarskoj jedinici ili u njezinoj blizini, kao i one koje su dovoljno blizu da imaju značajan utjecaj na gospodarstvo ili okolišne vrijednosti gospodarske

jedinice ili da imaju svoje ekonomije, prava ili okruženja značajno zahvaćena aktivnostima gospodarenja ili biosfernim aspektima gospodarske jedinice (*Izvor: FSC 2011*).

Lokalni zakoni: Cjelokupni paket primarnog i sekundarnog zakonodavstva (zakoni, odluke, zakonski propisi, rješenja) koji je ograničen u primjeni na određeni zemljopisni okrug u okviru nacionalnog područja, kao i sekundarni propisi i tercijarni upravni postupci (pravilnici/zahtjevi) čija snaga izravno i izričito proizlazi iz ovog primarnog i sekundarnog zakonodavstva. Snaga zakona proizlazi u konačnici iz vestfalskog koncepta suvereniteta nacionalne države (*Izvor: FSC 2011*).

Međunarodno prihvaćeni znanstveni protokol: Unaprijed definiran znanstveno utemeljen postupak koji objavljuje ili međunarodna znanstvena mreža ili sindikat ili koji se često spominje u međunarodnoj znanstvenoj literaturi (*Izvor: FSC 2011*).

Mora: Označava zahtjev norme.

Nacionalni zakoni: Cjelokupni paket primarnog i sekundarnog zakonodavstva (zakoni, odluke, zakonski propisi, rješenja) koji se primjenjuje na nacionalnom području, kao i sekundarni propisi i tercijarni upravni postupci (pravilnici/zahtjevi) čija snaga izravno i izričito proizlazi iz ovog primarnog i sekundarnog zakonodavstva (*Izvor: FSC 2011*).

Načelo: Bitno pravilo ili element; u slučaju FSC-a, o nadzoru nad šumama (*Izvor: FSC 1994*).

Načelo predostrožnosti: Načelo kojim se zahtijeva da kada dostupne informacije pokazuju da aktivnosti gospodarenja predstavljaju prijetnju ozbiljne ili nepovratne štete za okoliš ili prijetnju dobrobiti ljudi, organizacija će poduzeti izričite i učinkovite mjere za sprječavanje štete i izbjegavanje rizika za dobrobit, čak i kada su znanstvene informacije nepotpune ili neuvjerljive i kada su ranjivost i osjetljivost okolišnih vrijednosti neizvjesne (*Izvor: temeljeno na Načelu 15. Deklaracije iz Rija o okolišu i razvoju iz 1992. i Izjavi iz Wingspreada o načelu predostrožnosti na konferenciji u Wingspreadu, od 23. do 25. siječnja 1998.*).

Narodi s tradicijom: Narodi s tradicijom su društvene skupine ili ljudi koji nisu samoidentificirani kao starosjedioci i koji ističu prava na svoja zemljišta, šume i druge resurse na temelju dugotrajno utvrđenog običaja ili tradicionalnog zauzimanja i upotrebe (*Izvor: Forest Peoples Program (Marcus Colchester, 7. listopada 2009.)*).

Ne smije: Označava zabranu.

Nedrvni šumski proizvodi (NDŠP): Svi šumski proizvodi osim drveta dobiveni iz gospodarske jedinice (*Izvor: FSC 2011*).

Nezgodna na radu: Događaj koji proizlazi iz rada ili tijekom rada i koji ima za posljedicu smrtonosnu ili nesmrtonosnu ozljedu (*Izvor: Međunarodna organizacija rada (MOR). Ured za knjižničarske i informacijske usluge. Tezaurus MOR-a nalazi se na mrežnoj stranici MOR-a*).

Običajna prava: Prava koja proizlaze iz dugog niza uobičajenih ili običajnih aktivnosti, stalno ponavljajućih, koja su, takvim ponavljanjem i neprekinutim pristankom, stekla snagu zakona unutar zemljopisne ili sociološke jedinice (*Izvor: FSC 1994*).

Običajno pravo: Međusobno povezani skupovi običajnih prava mogu biti prepoznati kao običajno pravo. U nekim nadležnostima, običajno pravo jednako je zakonskim propisima, u okviru svojeg definiranog područja nadležnosti i može zamijeniti zakonske propise za definirane etničke ili druge društvene skupine. U nekim nadležnostima običajno pravo nadopunjuje zakonske propise i primjenjuje se u određenim okolnostima (*Izvor: temeljeno na N.L. Peluso i P. Vandergeest. 2001. Genealogije političke šume i običajna prava u Indoneziji, Maleziji i Tajlandu, Journal of Asian Studies 60(3):761.–812.*).

Obnova/ekološka obnova: Proces pomaganja oporavka ekosustava i njegovih povezanih zaštitnih vrijednosti koje su degradirane, oštećene ili uništene (*Izvor: prilagođeno iz 'Međunarodnih načela i norma za praksu ekološke obnove'. Gann et al 2019. Drugo izdanje. Društvo za ekološku obnovu (skraćena verzija – potpunu definiciju potražite u Okviru pravnih mjera FSC-a)*).

NAPOMENA: Organizacija nije nužno obvezna obnoviti one vrijednosti okoliša na koje su utjecali čimbenici izvan kontrole organizacije, na primjer prirodne katastrofe, klimatske promjene ili zakonski ovlaštene aktivnosti trećih strana, kao što su javna infrastruktura, rudarstvo, lov ili naselje. Politika FSC-POL-20-003 Izuzimanje područja iz opsega certifikacije opisuje procese kojima se takva područja mogu isključiti iz certificiranog područja, kada je to prikladno.

Organizacija također nije obvezna obnoviti vrijednosti okoliša koje su mogle postojati u nekom trenutku u povijesnoj ili pretpovijesnoj prošlosti ili na koje su prethodni vlasnici ili organizacije negativno utjecali – s izuzetkom onih vrijednosti na koje je negativno utjecao slučaj prenamjene i čija je obnova dio Plana pravnih mjera kojeg je organizacija dužna slijediti. U svim slučajevima, međutim, od organizacije se očekuje da poduzme razumne mjere za ublažavanje, kontrolu i sprječavanje degradacije okoliša koja se nastavlja u gospodarskoj jedinici kao rezultat takvih prethodnih utjecaja.

Obvezujući kodeks prakse: Priručnik ili drugi izvor tehničkih uputa koje organizacija po zakonu mora posjedovati (*Izvor: FSC 2011*).

Očuvanje/zaštita: Ove se riječi upotrebljavaju kao sinonimi kada su u pitanju aktivnosti gospodarenja osmišljene za održavanje utvrđenih okolišnih ili kulturnih vrijednosti koje dugoročno postoje. Aktivnosti gospodarenja mogu se kretati od nultih ili minimalnih intervencija do određenog raspona odgovarajućih intervencija i aktivnosti osmišljenih za održavanje ili kompatibilnih s održavanjem ovih utvrđenih vrijednosti (*Izvor: FSC 2011*).

Okolišne vrijednosti: Skup elemenata biofizičkog i ljudskog okruženja u nastavku:

- a. funkcije ekosustava (uključujući sekvestraciju i skladištenje ugljika);
- b. biološka raznolikost
- c. vodni resursi
- d. tla
- e. atmosfera
- f. vrijednosti krajobraza (uključujući kulturološke i duhovne vrijednosti).

Stvarna vrijednost pripisana ovim elementima ovisi o ljudskoj i društvenoj percepciji (*Izvor: FSC 2011*).

Organizacija: Osoba ili subjekt koji posjeduju ili se prijavljuju za certifikaciju te su stoga odgovorni za dokazivanje usklađenosti sa zahtjevima na kojima se temelji FSC certifikacija (*Izvor: FSC 2011*).

Organizam: Bilo koji biološki subjekt sposoban za replikaciju ili prijenos genetskog materijala (*Izvor: Council Directive 90/220/EEC*).

Otpornost: Sposobnost sustava u održavanju ključnih funkcija i postupaka tijekom suočavanja sa stresovima ili pritiscima bilo pružanjem otpora ili prilagođavanjem promjeni. Otpornost se može primjenjivati na oba ekološka sustava i društvene sustave (*Izvor: Svjetska komisija za zaštićena područja MSOP-a (MSOP-SKZP). 2008. Uspostavljanje mreža morskih zaštićenih područja – ostvarenje. Washington D.C.: MSOP-SKZP Nacionalna oceanska i atmosferska uprava i zaštita prirode.*).

Pesticid: Bilo koja tvar ili pripravak pripremljen ili upotrijebljen pri zaštiti biljaka ili drveta ili drugih biljnih proizvoda od štetnika; pri suzbijanju štetnika ili da te štetnike učine bezopasnima. Ova definicija uključuje insekticide, rodenticide, akaricide, moluskicide, larvicide, fungicide i herbicide (*Izvor: FSC-POL-30-001 FSC-ova politika o pesticidima iz 2005.*)

Plan gospodarenja: Zbirka dokumenata, izvješća, zapisa i karata kojima se propisuju, opravdavaju i uređuju aktivnosti koje provodi svaki rukovoditelj, osoblje ili organizacija u gospodarskoj jedinici ili u vezi s njom, uključujući izjave o ciljevima i politike (*Izvor: FSC 2011*).

Plantaža: Šumsko područje uspostavljeno sadnjom ili sjetvom uz upotrebu stranih ili zavičajnih vrsta, često s jednom ili nekoliko vrsta, reguliranog razmaka i dobi te kojem nedostaje većina glavnih karakteristika i ključnih elemenata prirodnih šuma. Opis plantaža može biti dalje definiran u normama FSC-a, s odgovarajućim opisima ili primjerima, kao što su:

- Područja koja bi početno bila u skladu s ovom definicijom 'plantaža', ali koja protekom godina sadrže mnoge ili većinu glavnih karakteristika i ključnih elemenata zavičajnih ekosustava, mogu se razvrstati kao prirodne šume.
- Plantaže kojima se gospodari zbog obnove i poboljšanja biološke i stanišne raznolikosti, strukturne složenosti i ekosustavne funkcionalnosti mogu, protekom godina, biti razvrstane kao prirodne šume.
- Borealne i sjeverno umjerene šume koje su prirodno sastavljene od samo jedne ili nekoliko vrsta drveća, u kojima se kombinacija prirodne i umjetne obnove upotrebljava za obnovu šume istih zavičajnih vrsta, s većinom glavnih karakteristika i ključnih elemenata zavičajnih ekosustava tog područja, mogu se smatrati prirodnom šumom i ova obnova se sama po sebi ne smatra prenamjenom u plantaže.

(Izvor: FSC 2011)

Područje zaštite: Pogledajte definiciju pojma zona očuvanja.

Podržati: Priznati, poštivati, održati i poduprijeti (Izvor: FSC 2011).

Povezanost: Mjera koja se odnosi na to kolika je povezanost ili prostorni kontinuitet koridora, mreže ili matrice. Što su manje razlike, to je veća povezanost. Vezano uz koncept strukturne povezanosti; funkcionalna ili bihevioralna povezanost odnosi se na to koliko je područje povezano za postupak, kao što je kretanje životinje kroz različite vrste elemenata krajobraza (Izvor: temeljeno na R.T.T. Forman. 1995. *Zemljišni mozaici. Ekologija krajobraza i regija. Cambridge University Press, 632pp*). Vodena povezanost odnosi se na dostupnost i prijevoz materijala i organizama, kroz podzemne i površinske vode, između različitih dijelova vodenih ekosustava svih vrsta.

Prava korištenja: Prava korištenja resursima gospodarske jedinice koja mogu biti definirana lokalnim običajima, međusobnim sporazumima ili propisana od strane drugih subjekata koji imaju prava pristupa. Ovim se pravima može ograničiti upotreba određenih resursa na određene razine potrošnje ili pojedine tehnike sječe (Izvor: FSC 2011).

Pravna registracija: Nacionalna ili lokalna pravna licenca ili skup dozvola kojima se odobrava rad poduzeća, s pravima komercijalne kupovine ili prodaje proizvoda i/ili usluga. Licenca ili dozvole odnose se na poduzeća u privatnom vlasništvu i javna poduzeća. Prava kupovine i prodaje proizvoda i/ili usluga ne obuhvaćaju tu obvezu, tako da se pravna registracija primjenjuje i na organizacije koje upravljaju gospodarskom jedinicom bez prodaje proizvoda ili usluga; na primjer, za rekreaciju s neutvrđenom cijenom ili za očuvanje bioraznolikosti ili staništa (Izvor: FSC 2011).

Pravni status: Način na koji je gospodarska jedinica razvrstana prema zakonu. U smislu zakupa zemljišta, to znači kategorija zakupa zemljišta, kao što su komunalno zemljište ili zakup ili slobodno vlasništvo ili državno zemljište ili vladino zemljište itd. Ako se gospodarska jedinica pretvara iz jedne kategorije u drugu (na primjer, iz državnog zemljišta u komunalno autohtono zemljište), status uključuje trenutni položaj u prijelaznom postupku. U smislu uprave, pravni status mogao bi značiti da je zemljište u vlasništvu države kao cjeline, da njime u ime države upravlja državni odjel te da ga državno ministarstvo iznajmljuje subjektu iz privatnog sektora putem koncesije (Izvor: FSC 2011).

Pravno: U skladu s primarnim zakonodavstvom (nacionalnim ili lokalnim zakonima) ili sekundarnim zakonodavstvom (dopunski propisi, rješenja, nalozi itd.). 'Pravno' također uključuje pravno utemeljene odluke koje donose pravno nadležne agencije gdje takve odluke potječu izravno i logično iz zakona i propisa. Odluke koje donose pravno nadležne agencije ne mogu biti zakonite ako ne potječu izravno i logično iz zakona i propisa i ako nisu utemeljene na pravilu, već primjenjuju upravnu diskreciju (Izvor: FSC 2011).

Pravno nadležno: Zakonsko ovlaštenje za obavljanje određene funkcije (Izvor: FSC 2011).

Prilagodljivo gospodarenje: Sustavni postupak kontinuiranog poboljšanja politika i praksi gospodarenja saznanjem iz rezultata postojećih mjera (*Izvor: temeljeno na Međunarodnom savezu za očuvanje prirode. Pojmovnik definicija kao što je navedeno na mrežnoj stranici Međunarodnog saveza za očuvanje prirode.*)

Prijetnja: Indikacija ili upozorenje na predstojeću ili vjerojatnu štetu ili negativne utjecaje (*Izvor: temeljeno na Oxfordskom rječniku engleskog jezika.*)

Primjenjivi zakon: Znači primjenjiv na organizaciju kao pravnu osobu ili poslovni subjekt u gospodarskoj jedinici ili u njezino ime i oni zakoni koji utječu na provedbu FSC načela i kriterija. Obuhvaća bilo koju kombinaciju zakonskih propisa (koje donosi parlament) i sudske prakse (tumačenja suda), supsidijarnih propisa, povezanih upravnih postupaka i nacionalnog ustava (ako postoji) koji uvijek ima pravnu prednost nad svim drugim pravnim instrumentima (*Izvor: FSC 2011.*)

Prirodna stanja/zavičajni ekosustav: Za potrebe načela i kriterija te bilo kojih primjena tehnika obnove, izrazi kao što su 'stanja što bliža prirodnom stanju', 'zavičajni ekosustav' predviđaju upravljanje mjestima kako bi se pogodovalo zavičajnim vrstama i udruživanjima zavičajnih vrsta uobičajenima za lokalitet i kako bi se obnovile te za upravljanje tim udruživanjima i drugim okolišnim vrijednostima tako da tvore ekosustave uobičajene za lokalitet. Dodatne smjernice mogu se navesti u FSC normama za gospodarenje šumama (*Izvor: FSC 2011.*)

Prirodna šuma: Šumsko područje s mnogim glavnim karakteristikama i ključnim elementima zavičajnih ekosustava, kao što su složenost, struktura i biološka raznolikost, uključujući karakteristike tla, floru i faunu, u kojem su sva ili gotovo sva stabla zavičajne vrste i nije razvrstano kao plantaže.

„Prirodna šuma“ uključuje sljedeće kategorije:

- Šuma zahvaćena sječom ili drugim poremećajima, u kojoj se stabla obnavljaju ili su bila obnovljena kombinacijom prirodne i umjetne obnove s vrstama uobičajenima za prirodne šume u tom mjestu i gdje su mnoge nadzemne i podzemne karakteristike prirodne šume i dalje prisutne. U borealnim i sjeverno umjerenim šumama koje su prirodno sastavljene od samo jedne ili nekoliko vrsta drveća, kombinacija prirodne i umjetne obnove za obnavljanje šume istih zavičajnih vrsta, s većinom glavnih karakteristika i ključnih elemenata zavičajnih ekosustava tog područja, ne smatra se sama po sebi prenamjenom u plantaže.
- Prirodne šume koje se održavaju tradicionalnim uzgojnim praksama uključujući prirodnu obnovu ili pripomognutu prirodnu obnovu.
- Odgovarajuće razvijena sekundarna ili kolonizacijska šuma zavičajnih vrsta koja se obnovila u nešumskim područjima.
- Definicija „prirodne šume“ može uključivati područja opisana kao pošumljeni ekosustavi, šumovito područje i savane.

Opis prirodnih šuma i njihove glavne karakteristike i ključni elementi mogu dalje biti definirani u normama o nadzoru šuma FSC-a, s odgovarajućim opisima ili primjerima.

„Prirodna šuma“ ne uključuje zemljište u kojem ne dominiraju drveća, koje ranije nije bilo šuma i koje još uvijek ne sadrži mnoge karakteristike i elemente zavičajnih ekosustava. Mlada obnova može se smatrati prirodnom šumom nakon nekoliko godina ekološkog napretka. U FSC normama za gospodarenje šumama može se navesti kada se ta područja mogu izdvojiti iz gospodarske jedinice, kada bi se trebala obnoviti kako bi bila što bliže prirodnom stanju, ili kada se može izvršiti prenamjena zemljišta.

FSC nije izradilo kvantitativne pragove između različitih kategorija šuma u odnosu na površinu, gustoću, visinu itd. U FSC normama za gospodarenje šumama mogu se predvidjeti takvi pragovi i druge smjernice, s odgovarajućim opisima ili primjerima. U očekivanju takvih smjernica, područja u kojima prevladavaju drveća, uglavnom zavičajnih vrsta, mogu se smatrati prirodnom šumom.

Pragovi i smjernice mogu obuhvaćati područja kao što su:

Druge vegetacijske vrste i nešumske zajednice i ekosustavi uključeni u gospodarsku jedinicu, uključujući travnjake, područje s grmljem, močvarna područja i otvorena šumarska područja.

- Vrlo mlada pionirska ili kolonizacijska obnova u primarnoj sukcesiji na novim otvorenim mjestima ili napuštenom poljoprivrednom zemljištu, koja još ne sadrži mnoge glavne karakteristike i ključne elemente zavičajnih ekosustava. Može se smatrati prirodnom šumom ekološkim napretkom nakon nekoliko godina.
- Mlada prirodna obnova koja se odvija u područjima prirodnih šuma može se smatrati prirodnom šumom, čak i nakon sječe, čiste sječe ili drugih poremećaja, jer mnoge glavne karakteristike i ključni elementi zavičajnih ekosustava ostaju nadzemni i podzemni.
- Područja u kojima su deforestacija i razgradnja šuma bili toliko jaki da u njima više ne „prevladava drveće“ mogu se smatrati nešumskim područjem, kada imaju vrlo malo glavnih podzemnih i nadzemnih karakteristika i ključnih elemenata prirodnih šuma. Takva ekstremna razgradnja obično je rezultat kombinacija opetovane i pretjerano teške sječe, ispaše, poljoprivrednih aktivnosti, sakupljanja ogrjevnog drva, lova, požara, erozije, rudarstva, naseljavanja, infrastrukture itd. FSC normama za gospodarenje šumama može se pomoći odlučiti kada bi ta područja morala biti izdvojena iz gospodarske jedinice, kada bi trebala biti obnovljena kako bi bila bliže prirodnom stanju ili kada se može izvršiti prenamjena zemljišta.

(Izvor: FSC 2011).

Profesionalna bolest: Svako oboljenje nastalo kao rezultat izloženosti rizičnim* čimbenicima koji proizlaze iz radne aktivnosti (Izvor: Međunarodna organizacija rada (MOR). Ured za knjižničarske i informacijske usluge. Tezaurus MOR-a nalazi se na mrežnoj stranici MOR-a).

Profesionalne ozljede: Svaka osobna ozljeda, bolest ili smrt kao posljedica nezgode na radu* (Izvor: Međunarodna organizacija rada (MOR). Ured za knjižničarske i informacijske usluge. Tezaurus MOR-a nalazi se na mrežnoj stranici MOR-a).

Radnici: Sve zaposlene osobe uključujući djelatnike javnih institucija kao i „samozaposlene“ osobe. To uključuje zaposlenike s nepunim radnim vremenom i sezonske radnike, svih rangova i kategorija, uključujući radnike, administratore, nadzornike, rukovoditelje, zaposlenike izvođača kao i samozaposlene izvođače i podizvođače (Izvor: Konvencija MOR-a 155, Konvencija o sigurnosti i zdravlju na radu, 1981.).

Ratificirano: Postupak kojim su međunarodno pravo, konvencija ili sporazum (uključujući multilateralni sporazum o okolišu) zakonski odobreni od strane nacionalnog zakonodavca ili ekvivalentnim pravnim mehanizmom, na način da međunarodno pravo, konvencija ili sporazum postaju automatski dio nacionalnog zakonodavstva ili pokreću izradu i donošenje nacionalnog zakonodavstva koje bi proizvelo isti pravni učinak (Izvor: FSC-STD-01-001 V5-2).

Razumno: Koje se smatra poštenim ili primjerenim okolnostima ili svrsi na temelju općeg iskustva (Izvor: Kraći oxfordski rječnik engleskog jezika).

Refugij: Izolirano područje u kojem se nisu dogodile opsežne promjene, obično zbog promjene klime ili poremećaja poput onih koje uzrokuju ljudi i gdje biljke i životinje uobičajene za područje mogu opstati (Izvor: Glen Canyon Dam, Program prilagodljivog gospodarenja Pojmovnik kao što se nalazi na mrežnoj stranici Glen Canyon Dam).

Rijetke vrste: Vrste koje su neobične ili deficitarne, ali nisu razvrstane kao ugrožene. Ove vrste nalaze se u zemljopisno ograničenim područjima ili određenim staništima ili su razbacane kao deficitarne u velikom razmjeru. Približno su ekvivalentne kategoriji vrsta blizu ugroženosti (BU) Međunarodnog saveza za očuvanje prirode (2001.), uključujući vrste koje su blizu kvalifikaciji kao kategorija ugroženih vrsta ili je vjerojatno da će se kvalificirati kao kategorija ugroženih vrsta u bliskoj budućnosti. Također su približno ekvivalentne ugroženim vrstama (Izvor: temeljeno na Međunarodnom savezu za očuvanje prirode (MSOP). (2001.). Crveni popis kategorija i kriterija MSOP-a: inačica 3.1. Komisija MSOP-a za opstanak vrsta. MSOP. Gland, Švicarska i Cambridge, UK).

Rizik: Vjerojatnost neprihvatljivog negativnog utjecaja koji proizlazi iz bilo kakve aktivnosti u gospodarskoj jedinici u kombinaciji s ozbiljnošću u pogledu posljedica (Izvor: FSC 2011).

Rodna ravnopravnost: Ravnopravnost ili jednakost rodova znači da žene i muškarci imaju jednake uvjete za ostvarivanje svojih potpunih ljudskih prava i za doprinos gospodarskom, društvenom, kulturnom i političkom razvoju kao i za ostvarivanje koristi od istih (Izvor: Preuzeto iz radionice Organizacije za hranu i poljoprivredu, Međunarodnog fonda za poljoprivredni razvoj i Međunarodne organizacije rada o 'razlikama, trendovima i sadašnjem istraživanju u pogledu rodnih dimenzija poljoprivrednog i ruralnog zapošljavanja: diferencirani potovi izlaska iz siromaštva', Rim, od 31. ožujka do 2. travnja 2009.).

Slobodni, prethodni i informirani pristanak -SPIP- : Pravno stanje u kojemu se za osobu ili zajednicu može reći da je dala pristanak za aktivnost prije njezinog početka, na temelju jasnog poštivanja i razumijevanja činjenica, implikacija i budućih posljedica te aktivnosti te posjedovanja svih relevantnih činjenica u vrijeme davanja pristanka. Slobodni, prethodni i informirani pristanak uključuje pravo da se odobri, izmijeni, uskrati ili povuče odobrenje (Izvor: temeljeno na Preliminarnom radnom dokumentu o načelu slobodnog, prethodnog i informiranog pristanka starosjedioca (...)) (E/CN.4/Sub.2/AC.4/2004/4 8. srpnja 2004.) 22. sjednice Povjerenstva Ujedinjenih naroda o ljudskim pravima, Podpovjerenstvo za promicanje i zaštitu ljudskih prava, Radna skupina za starosjedioce, od 19. srpnja do 23. srpnja 2004.).

Smanjeni utjecaj sječe: Sječa uz upotrebu tehnika za smanjenje utjecaja na zaostalu sastojinu (Izvor: temeljeno na Smjernicama za očuvanje i održivu upotrebu bioraznolikosti u tropskim šumama za proizvodnju drva, Međunarodni savez za očuvanje prirode 2006.).

Sredstva za biološku kontrolu: Organizmi koji se upotrebljavaju za uklanjanje ili reguliranje populacije drugih organizama (Izvor: temeljeno na FSC 1994 i Međunarodnom savezu za očuvanje prirode. Definicije iz pojmovnika kao što je navedeno na mrežnoj stranici Međunarodnog saveza za očuvanje prirode).

Stanište: Mjesto ili vrsta lokacije u kojoj se pojavljuje organizam ili populacija (Izvor: temeljeno na Konvenciji o biološkoj raznolikosti, članak 2.).

Starosjedioci: Ljudi i skupine ljudi koji se mogu identificirati ili okarakterizirati na sljedeći način:

- Ključna karakteristika ili kriterij je da se mogu samoidentificirati kao starosjedioci na pojedinačnoj razini i da su prihvaćeni od zajednice kao njihov pripadnik
- Povijesni kontinuitet s pretkolonijalnim i/ili prednaseljeničkim društvima
- Snažna povezanost s područjima i okolnim prirodnim resursima
- Različiti društveni, gospodarski ili politički sustavi
- Različiti jezik, kultura i uvjerenja
- Pripadaju nedominantnim skupinama društva
- Održavaju i reproduciraju okruženja i sustave svojih predaka kao svojstven narod i zajednica.

(Izvor: Preuzeto iz Trajnog foruma Ujedinjenih naroda o starosjediocima, Informacijski list 'Tko su starosjedioci', listopad 2007.; Razvojna skupina Ujedinjenih naroda, 'Smjernice Ujedinjenih naroda o pitanjima starosjedioca' iz 2009., Deklaracija Ujedinjenih naroda o pravima starosjedioca, 13. rujna 2007.).

Strane vrste: Vrste, podvrste ili niži takson, uneseni izvan prošle ili sadašnje rasprostranjenosti; uključuju bilo koji dio, spolne ćelije, sjeme, jaja ili izdanke tih vrsta koje bi mogle opstati, a zatim se razmnožavati (Izvor: Konvencija o biološkoj raznolikosti, Program za invazivne strane vrste. Pojmovnik izraza kao što je navedeno na mrežnoj stranici Konvencije o biološkoj raznolikosti).

Stupanj: Mjera opsega u kojoj aktivnosti gospodarenja ili događaji utječu na okolišnu vrijednost ili na gospodarsku jedinicu, u vremenu ili prostoru. Aktivnost male ili niske prostorne razine utječe samo na mali dio šume svake godine, aktivnost male ili niske vremenske razine pojavljuje se samo u dugim intervalima (Izvor: FSC 2011).

Stupanj, intenzitet i rizik: Pogledajte pojedinačne definicije izraza stupanj, intenzitet i rizik.

Sukobi između načela i kriterija i zakona: Situacije u kojima nije moguće istovremeno poštivati načela i kriterije i zakon (Izvor: FSC 2011).

Šuma: Zemljišno područje u kojem prevladava drveće. (Izvor: FSC-STD-01-001 V5-0. Izvedeno iz Smjernica FSC-a za certifikacijska tijela, Područje rada certifikacije šume, Odjeljak 2.1. prvi put objavljeno 1998. i revidirano kao FSC-GUI-20-200 2005. te ponovno revidirano 2010. kao FSC-DIR-20-007 FSC Direktiva o procjenama gospodarenja šumom, ADVICE-20-007-01).

Treba/ne treba: Označava preporuku.

(Izvor: Na temelju ISO vodiča 2, odjeljak Općeg rječnika 7.1; i ISO/IEC direktive, dio 2, peto izdanje. 2004. Prilog H, Glagolski oblici za izražavanje odredbe).

Ugrožene vrste: Vrste koje zadovoljavaju kriterije MSOP-a (2001.) za ranjivo (RA), ugroženo (UG) ili kritično ugroženo (KR), i suočene su s visokim, vrlo visokim ili iznimno visokim rizikom od izumiranja u divljini. Ove se kategorije mogu ponovno tumačiti za potrebe FSC-a prema službenim nacionalnim razvrstavanjima (koja imaju pravni značaj) i prema lokalnim uvjetima i gustoćama populacije (što treba utjecati na odluke o odgovarajućim mjerama za očuvanje) (Izvor: temeljeno na Međunarodnom savezu za očuvanje prirode (MSOP). (2001.). Crveni popis kategorija i kriterija MSOP-a: inačica 3.1. Komisija MSOP-a za opstanak vrsta. MSOP. Gland, Švicarska i Cambridge, UK).

Uključivanje/uključenost: Postupak kojim organizacija priopćava, savjetuje se i/ili omogućuje sudjelovanje zainteresiranih i/ili zahvaćenih dionika osiguravajući da su njihovi problemi, želje, očekivanja, potrebe, prava i mogućnosti uzeti u obzir pri uspostavljanju, provedbi i ažuriranju plana gospodarenja (Izvor: FSC 2011).

Upravljački nadzor: Odgovornost definirana za korporativne direktore trgovačkih poduzeća u okviru nacionalnog trgovačkog prava, koju FSC tretira kao primjenjivu i na organizacije iz javnog sektora (Izvor: FSC 2011).

Uzgajanje šuma: Umjetnost i znanost kontroliranja uspostavljanja, rasta, sastava, zdravlja i kvalitete šuma i šumovitih područja kako bi se zadovoljile ciljane različite potrebe i vrijednosti zemljoposjednika i društva na održivoj osnovi (Izvor: Nieuwenhuis, M. 2000. Terminologija gospodarenja šumama. Svjetska serija Međunarodnog saveza šumarskih istraživačkih organizacija svezak 9. Međunarodni savez šumarskih istraživačkih organizacija 4.04.07 SilvaPlan i SilvaVoc).

Vanjski učinci: Pozitivni i negativni utjecaji aktivnosti gospodarenja na dionike* koji nisu izravno uključeni u te aktivnosti ili na prirodne resurse ili na okoliš, koji se obično ne uzimaju u obzir u standardnom sustavu troškovnog računovodstva, na način da tržišne cijene proizvoda ovih aktivnosti ne odražavaju ukupne troškove ili koristi (Izvor: FSC 2011).

Visoka zaštitna vrijednost (VZV): Bilo koja od vrijednosti u nastavku:

VZV 1 - Raznolikost vrsta. Koncentracije biološke raznolikosti uključujući endemske vrste i rijetke ili ugrožene vrste, koje su značajne na globalnoj, regionalnoj ili nacionalnoj razini.

VZV 2 - Ekosustavi na razini krajobraza i mozaici. Netaknuti šumski krajobrazi, veliki ekosustavi na razini krajobraza i ekosustavni mozaici koji su značajni na globalnoj, regionalnoj ili nacionalnoj razini i koji sadrže održive populacije prirodnih vrsta u prirodnim obrascima rasprostranjenosti i brojnosti.

VZV 3 - Ekosustavi i staništa. Rijetki ili ugroženi ekosustavi, staništa ili refugiji.

VZV 4 - Kritične ekosustavne usluge. Osnovne ekosustavne usluge u kritičnim situacijama, uključujući zaštitu vodnih područja i nadzor nad erozijom osjetljivih tala i padina.

VZV 5 - Potrebe zajednice. Mjesta i resursi koji su temeljni za zadovoljavanje osnovnih potreba lokalnih zajednica ili starosjedioca (na primjer za sredstva za život, zdravlje, prehranu, vodu), utvrđeni uključivanjem tih zajednica ili starosjedioca.

VZV 6 - Kulturološke vrijednosti. Mjesta, resursi, staništa i krajobraz i od globalnog ili nacionalnog kulturološkog, arheološkog ili povijesnog značaja, i/ili od kritične kulturološke, ekološke, gospodarske ili vjerske/duhovne važnosti za tradicijske kulture lokalnih zajednica ili starosjedioca, utvrđeni uključivanjem ovih lokalnih zajednica ili starosjedioca. (Izvor: FSC 2011).

Vrlo ograničeni dio: Zahvaćeno područje ne smije premašiti 5% gospodarske jedinice bez obzira na to jesu li se aktivnosti prenamjene odvijale prije ili nakon trenutka kada je organizaciji dodijeljen FSC certifikat za gospodarenje šumama (Source: FSC-POL-01-007).

Zahvaćeni dionik: Svaka osoba, skupina osoba ili subjekt koji su podložni ili mogu biti podložni učincima aktivnosti gospodarske jedinice. Primjeri uključuju, ali nisu ograničeni na (na primjer u slučaju daljnjih zemljoposjednika), osobe, skupine osoba ili subjekte koji se nalaze u blizini gospodarske jedinice.

U nastavku se navode primjeri zahvaćenih dionika:

- Lokalne zajednice
  - Starosjedioci
  - Radnici
  - Stanovnici šuma
  - Susjedi
  - Daljnji zemljoposjednici
  - Lokalni prerađivači
  - Lokalna poduzeća
  - Nositelji prava zakupa i korištenja, uključujući zemljoposjednike
  - Organizacije ovlaštene djelovati ili za koje se zna da djeluju u ime zahvaćenih dionika, na primjer društveni i okolišni NVO-ovi, sindikati itd.
- (Izvor: FSC 2011).

Zainteresirani dionik: Svaka osoba, skupina osoba ili subjekt koji su pokazali interes ili za koje je poznato da imaju interes za aktivnosti gospodarske jedinice. U nastavku slijede primjeri zainteresiranih dionika.

- Organizacije za očuvanje, na primjer NVO-ovi za zaštitu okoliša
  - Organizacije rada (prava), na primjer sindikati
  - Organizacije za ljudska prava, na primjer društveni NVO-ovi
  - Projekti lokalnog razvoja
  - Lokalne samouprave
  - Nacionalni vladini odjeli koji djeluju u regiji
  - Nacionalni uredi FSC-a
  - Stručnjaci za određena pitanja, na primjer visoke zaštitne vrijednosti
- (Izvor: FSC 2011)

Zajamčena plaća: Razina naknade dovoljna za zadovoljenje osnovnih životnih potreba obitelji prosječne veličine u određenom gospodarstvu (Izvor: Međunarodna organizacija rada (MOR). Zavod za knjižnično-informacijske usluge. Tezaurus MOR-a kako je navedeno na web-stranici MOR-a).

Zakonski propisi: Zakonska regulativa sadržana u zakonima donesenim u parlamentu (nacionalno zakonodavstvo) (Izvor: Oxfordski rječnik prava).

Zakup zemljišta: Društveno definirani sporazumi koje posjeduju pojedinci ili skupine, priznati zakonskim propisima ili običajnom praksom, u vezi sa 'skupom prava i dužnosti' vlasništva, posjedovanja, pristupa i/ili upotrebe određene zemljišne jedinice ili povezanih resursa (kao što su pojedinačna stabla, biljne vrste, voda, minerali itd.) (Izvor: Međunarodni savez za očuvanje prirode (MSOP). Definicije iz pojmovnika nalaze se na mrežnoj stranici Međunarodnog saveza za očuvanje prirode).

Zaštita: Pogledajte definiciju pojma očuvanje.

Zavičajne vrste: Vrste, podvrste ili niži takson, pojavljuju se unutar svoje prirodne rasprostranjenosti (prošle ili sadašnje) i potencijala disperzije (to jest, unutar raspona se prirodno rasprostiru ili se mogu rasprostirati bez izravnog ili neizravnog unošenja ili zbrinjavanja od strane ljudi) (*Izvor: Konvencija o biološkoj raznolikosti, Program za invazivne strane vrste. Pojmovnik izraza kao što je navedeno na mrežnoj stranici Konvencije o biološkoj raznolikosti*).

Zemljišta i područja: Za potrebe načela i kriterija to su zemljišta ili područja koja su starosjedioci ili lokalne zajednice tradicionalno posjedovali, uobičajeno upotrijebili ili zauzimali, i u kojima je pristup prirodnim resursima od vitalnog značenja za održivost njihovih kultura i sredstava za život. (*Izvor: temeljeno na zaštitnim mjerama Svjetske banke OP 4.10 Starosjedioci, odjeljak 16. (a). Srpanj 2005.*)

Značajno: Za potrebe 9. načela te 1., 2. i 6. VZV-a postoje tri glavna oblika prepoznavanja značaja.

- Oznaka, razvrstavanje ili priznati status očuvanja, koje dodjeljuje međunarodna agencija kao što je Međunarodni savez za očuvanje prirode ili Birdlife International.
- Oznaka koju dodjeljuju nacionalna ili regionalna tijela ili odgovorna nacionalna organizacija za očuvanje, na temelju koncentracije bioraznolikosti.
- Dobrovoljno priznavanje od strane rukovoditelja, vlasnika ili Organizacije, na temelju dostupnih informacija ili poznate ili sumnjive prisutnosti značajne koncentracije bioraznolikosti, čak i kada to nisu službeno odredile druge agencije.

Bilo kojim od ovih oblika opravdat će se oznaka VZV 1, 2 i 6. Mnoga područja u svijetu dobila su priznanje za važnost biološke raznolikosti, koja je mjerena na niz različitih načina. Postojeće karte i razvrstavanja prioritetnih područja za očuvanje biološke raznolikosti imaju ključnu ulogu u utvrđivanju mogućeg prisustva 1., 2. i 6. VZV-a (*Izvor: FSC 2011*).

Zone očuvanja i područja zaštite: Definirana područja koja su osmišljena i kojima se gospodari prvenstveno zbog zaštite vrsta, staništa, ekosustava, prirodnih obilježja ili drugih vrijednosti specifičnih za mjesto zbog njihovih prirodnih okolišnih ili kulturnih vrijednosti, ili u svrhu praćenja, procjene ili istraživanja, ne nužno isključujući druge aktivnosti gospodarenja. Za potrebe načela i kriterija, ovi se izrazi upotrebljavaju kao sinonimi, ne podrazumijevajući da jedan uvijek ima veći stupanj očuvanja ili zaštite od drugog. Izraz 'zaštićeno područje' ne upotrebljava se za ova područja jer ovaj izraz podrazumijeva pravni ili službeni status, obuhvaćen nacionalnim propisima u mnogim državama. U kontekstu načela i kriterija, gospodarenje ovim područjima treba uključiti aktivno očuvanje, a ne pasivnu zaštitu (*Izvor: FSC 2011*).

FSC International – Performance and Standards Unit

Adenauerallee 134

53113 Bonn

Germany

Telefon: +49 -(0)228 -36766 -0

Fax: +49 -(0)228 -36766 -65

E-mail: psu@fsc.org